

Az előadásokat követően élénk vita alakult ki több kérdésben is.

Dr. Parádi József bejelentette, hogy továbbra is fenntartja az előadásában elhangzott azon állásfoglalását, hogy rendvédelmi szervezetében az 1945-től 1950-ig terjedő időszak az átmenet ideje a polgári rendvédelemből a szovjet típusú modellre. Ennek során a baloldali – elsősorban MKP – túlsúly a szervezetben fokozatosan alakult ki. Nem értett egyet dr. Botos Jánosnak a Belügyminisztérium központi hivatalát a rendvédelmi testületekkel összemósó nézetével és azzal, hogy a kérdéses minisztériumban az MKP csupán 1948–49-től gyakorolt hatást a tevékenységre. A dr. Parádi József által kifejtettekkel a jelenlévők egyetértettek.

Vita alakult ki továbbá dr. Bacsa Gábor előadásában elhangzottakkal kapcsolatban a Jugoszlávia magyar megtámadtatását és magyar hadüzenet kérdését illetően. A jelenlévők egyértelműen arra – az egyébként már korábban mások által bizonyított – megállapodásra jutottak, hogy Jugoszláviát, mint már nem létező államot, a magyar haderő nem támadhatta meg. Magyarország pedig a második világháborúba hadüzenet nélkül sodródott bele.

A Dráva menti határőrzettel kapcsolatos előadás nyomán felmerülő terminológiai vitában a konferencia azon elvi állásfoglalással értett egyet, mely szerint minden esetben a korabeli hivatalos terminológiát kell alkalmazni.

Többen élénken reagáltak Dr. Francsics Ottó öt perces bejelentésére, melynek során ismertette a jelenlévőkkel a nemzetközi rendőrmúzeum

létrehozására vonatkozó elképzelését. A hozzászólók úgy foglaltak állást, hogy először a magyar rendvédelem tagjai emlékeinek gyűjteményét kellene kialakítani. Ezzel lehetne hozzájárulni a nemzetközi rendvédelemtörténet gyarapításához.

Az Országos Levéltár jelen lévő munkatársa felkérte a konferenciát arra, hogy az illetékes fórumokon kezdeményezze – az új levéltári törvényből adódóan – az 1945 előtti anyagok minősítésének feloldását. Ennek hiányában ugyanis a belügyi iratanyag gyakorlatilag kutatathatatlanná válik.

A konferencia vitájának zárásakor a jelenlévők felhatalmazták az elnököt arra, hogy a vizsgált korszakának manak szülői üzenetét és a szakmatörténeti gyűjtemény kialakításának, célszerű változatának koncepcióját juttassa el az illetékes tárca miniszteréhez.

A konferencia utolsó két napján a külföldi résztvevők – fakultációs program keretében – a főváros nevezetességeivel ismerkedhettek meg.

A VIII. Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Konferenciára „A csendőrség útja Párizstól Budapestig” címmel 1996. őszén kerül sor. A rendezvényre előadásokkal 1996. április 1-ig lehet jelentkezni. Résztvételi szándékot 1996. szeptember 1-ig kell bejelenteni a szervezőknél, ahol bővebb felvilágosítás is nyerhető. Címük: 1124 Budapest, Németvölgyi út 41–45. T.: 155-8494. F.: 155-9294.

SUBA JÁNOS

TRIANON-KONFERENCIA

Pécs, 1995. október 27–28.

A Magyar Történelmi Társulat, a MTT Dél-Dunántúli Csoportja, az MTA Pécsi Akadémiai Bizottsága, a Janus Pannonius Tudományegyetem Legújabbkori Történeti Tanszéke és Újkori Tanszéke szervezésében a Trianoni békeszerződés – nem kerek – évfordulója alkalmából a meghívott szakemberek részvételével kétnapos tanácskozársra került sor.

Az október 27-i délelőtti megnyitó ülésen a megjelenteket *Diószegi István* a szervező Történelmi Társulat nevében, *Tóth Sándor*, a Baranya megyei közgyűlés elnöke a megye nevében, *Anatól Árpád* professzor, rektorhelyettes pedig a házigazda intézmény nevében köszöntötte.

Az első ülés szak előadásai a Trianonhoz vezető utat elemezték a nagyhatalmak szempontjaiból, az ülés levezető elnöke *Diószegi István* egyetemi tanár volt.

Első előadóként *Jeszzenszky Géza*, a Közgazdasági Egyetem Nemzetközi Kapcsolatok Tanszékének tanára „Brit szerep a Trianoni békeszerződés születésében” című előadásában kifejtette, hogy Nagy-Britanniának jelentősebb volt a szerepe, mint ahogy a közvélemény hiszi. Párizs mellett London volt a gyülekező helye az emigránsoknak, és mint ilyen, változatos programok helyszínéül szolgált.

A Monarchia jövőjéről vallott angol elképzelések közül kiemelte, hogy első helyen – na-

gyon sokáig – a Habsburg Birodalom föderaliztikus átalakítása szerepelt, egyrészt a hatalmi egyensúly megőrzése érdekében, másrészt mert tisztában voltak a nemzeti alapon történő rendezés nehézségével és lehetetlenségével.

A Monarchiával szemben álló nemzetiségi politikusok 1914 után mégis meggyőzték az angol politikai elitet a Monarchia felosztásának szükségességéről és a nemzetiségi érdekeket 1916-ban szövetséges hadicéllá tették. A hadicélokot becsomagolták a nemzeti önrendelkezés köntösébe, amit Wilson nyilatkozatai is megerősítettek. Így 1918-ban az elvi döntés már megvolt, többek között ezért törték a birtokba vétel politikáját az utódállamok részéről.

Anglia a mérleg nyelvének szerepét játszotta az antant és az USA között, felelősségét – köztes álláspontja miatt – a többi országhoz viszonyítva nem lehet arányosan megállapítani. A békeszerződés a győztesek közös alkotása volt, és így a felelősség is közös, hangsúlyozta az előadó.

Glant Tibor, a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Amerikanisztikai Tanszékének tanársegédje „Woodrow Wilson, a Monarchia és Magyarország” című előadásában az amerikai elnök meghatározó – egyszemélyi politikát folytató – szerepét emelte ki. Wilson személyiségi jegyeit elemezve szoros összefüggést mutatott ki az általa képviselt külpolitikai célok és módszerek között. Rámutatott arra, hogy Wilson autokrata volt, hitt abban, hogy őt az Isten jelölte ki, ezért diplomáciája misszionárius diplomáciaként jellemezhető.

Az előadó hangsúlyozta, hogy az elnök külpolitikai téren tapasztalatlan volt, nem ismerte a Monarchia ügyeit, ugyanakkor nem volt magyarellenes, szimpátiával beszélt a magyarokról. Az Egyesült Államok hadbalépésével Wilson fő célja a háború utáni új világrend megvalósítása lett. A háború megnyerése – a Monarchia kiválásával, különbéske útján – nem következett be, ehhez járultak még az oroszországi események, amelyek álláspontja revideálására készítették.

1917-ben – Masaryk látogatásakor – áldását adta a Monarchia felosztására. Mivel nem tudott más alternatívát felmutatni, az „oldják meg egymás között” elv jellemezte politikáját. Wilson legfontosabb feladatának továbbra is az új világrend megteremtését, a Népszövetség megalkotását tekintette.

Ádám Magda, az MTA Történettudományi Intézet főtanácsadója „Franciaország és Trianon” című előadásában Franciaország szerepét vizsgálta a Monarchia felbomlásában, a békekonferencia előkészítésében és a határok kialakításában. A hadicélok függvényében perio-

dizálta a francia álláspont – a Monarchia kiiktatása a háborúból – fejlődését. Párizs a Monarchia területeiért cserébe szövetségeket keresett és vásárolt. A Monarchia felosztásában Franciaország játszotta a főszerepet.

A francia szerepvállalás a békekonferencia előkészítésében és lefolyásában ugyanilyen nagymértékű volt. A fontos elvi és szervezeti kérdések tisztázásában – amelyekre eltérő, és nagyon sok jó válasz született – Franciaország keresztülvitte akaratát. A francia álláspont az volt, hogy a konferencia elhúzódnása a veszteseknek kedvez. A békecsinálók nem tárgyaltak a legyőzöttekkel, ezért diktátum született.

Franciaország háború utáni közép-európai szerepét elemezve rámutatott arra, hogy a Monarchia felosztása után Párizsnak nem volt konkrét terve, a politikai-katonai vezetés elbizonytalanodott. Ezt használták ki az utódállamok, amelyek szerepe felértékelődött, és közlekedési, stratégiai szempontokat helyeztek előtérbe. Az előadó hangsúlyozta: nem igaz az az állítás, hogy a döntéshozók nem ismerték a térséget és annak problémáit.

Káros volt, hogy a bizottságok, amelyek a határokat kijelölték, külön-külön működtek és így nem látták át, milyen veszteségeket szenved Magyarország. Wilson álláspontját, a határok újratárgyalását a magyar panaszok jogosságának figyelembe vételével Franciaország, Olaszország támogatása ellenére, megvétőzta.

Az előadó szölt még a közvetlen francia-magyar tárgyalásokról is, amelyek révén a franciák gazdasági pozíciókat igyekeztek szerezni Magyarországon. A közvetlen tárgyalások ellen Nagy-Britannia és Olaszország tiltakozott.

Horváth Jenő, az ELTE Olasz Tanszékének tanára „Olaszország szerepe a Trianoni szerződés előestéjén” című előadásában Olaszország nagyhatalmi elképzeléseiről beszélt, melyeket a Monarchia széthullásával akart elérni. Hangsúlyozta, hogy az olasz diplomáciai lépéseket mindig az olasz belpolitika függvényében kell értékelni. Elemezte Olaszország ellentmondásos szerepét a békekonferencián a londoni szerződéstől kezdve a Fiume ügyéig. Kitért a magyarországi olasz gazdasági és politikai szerepvállalásra, melyet Olaszországnak az új délszláv államhoz való viszonya határozott meg. A változó olasz kormányok magatartását elemezve rámutatott arra, hogy az instabil belpolitikai helyzet befolyásolta az olasz külpolitikát.

Majoros István, a Janus Pannonius Tudományegyetem oktatója „Oroszország és a Monarchia felbomlása” című előadásában azokat a külpolitikai tényezőket elemezte, amelyek a nemzetközi erőviszonyokat befolyásolták.

Azokkal ellentétben, akik azt vallják, hogy a Monarchia sorsát a cseh kérdés határozta meg, az előadó szerint a Monarchia sorsát az oroszországi események döntötték el. Az oroszországi változások a nemzetközi kapcsolatok bonyolult mozgásában jelentős változásokat hoztak.

A XIX. századi egysúlypolitika 1918-ra már nem nyújtott védelmet a Monarchiának, így az a különböző érdekek kereszttüzébe került és nem volt eszköze arra, hogy bizonyítsa fontosságát. Oroszországra, mint Németország ellensúlyára azonban szükség volt, mindenképpen bent kellett tartani a háborúban. Megindult tehát a versenyfutás Oroszországért, s amíg a hatalom az antant-barát politikuskok kezében volt, Oroszország részt is vett a háborúban.

A békekötés a Központi Hatalmakkal tragikus követelménnyel járt a Monarchia számára. Az antant és a nemzetiségek találkozásánál Oroszország tette lehetővé: Oroszország kiválásával újabb egyensúlyt kellett létrehozni. Magyarország sorsa nagyhatalmi szempontból részletkérdés volt.

A délutáni második ülészak – a magyarországi nemzetiségek útja Trianonhoz – elnöke *Szita László*, a Baranya megyei levéltár igazgatója volt.

Első előadó, *Szász Zoltán*, az MTA Történettudományi Intézetének igazgatóhelyettese „A románság útja Trianonhoz” című előadásában két vonalat követett, egyrészt a modern Románia kialakulását és helyzetét elemezte, másrészt az erdélyi románság útját vázolta fel. Előadásában kiemelte, hogy a megszülető román állam helyzetét mindig a politikai-földrajzi környezete határozta meg, külön kiemelte az orosz veszedelem valóságos voltát. A balkáni háború során a területi kompenzáció kérdése az egyensúly megőrzését szolgálta.

Románia sohasem volt egyértelműen hűséges a Hármasszövetséghez. A világháború alatt versenyfutás indult meg Románia kegyeiért: a Központi Hatalmak Besszarábiát, az antant Erdélyt ajánlotta fel. Románia világháborús szerepéről az előadó kiemelte: a legfontosabb mozzanat az, hogy megmaradt a román állami-ság, ahonnan egyenes út vezet Erdély elfoglalásához és Trianonhoz. A térségben az ismert események következtében Románia szerepe felértékelődött.

Románia számára létszükséglet volt a maximális területeket megszerezni és birtokba venni, hiszen nem lehetett biztos benne, hogy érvényben van-e a Londoni egyezmény, s jóvátételi igényeit is érvényesíteni akarta.

Az erdélyi románság kapcsán az előadó kiemelte, hogy volt bizonyos irredentizmus, de érdembeli tevékenységet két nagyhatalom között nem folytathatott. A gyulafehérvári gyűlés határozata nemzetközi jogi szempontból nem volt kötelező. Politikai jelentősége a magyarság nemzeti tudata szempontjából nagy. Erdély elvesztésének okát az előadó abban látta, hogy a Monarchia négy évig állta a háborút.

Szarka László, az MTA Történettudományi Intézetének munkatársa a „Szlovákok kiválása Magyarországból” című előadásában a szlovák nemzetiségi mozgalmat elemezte, amely az első világháború után passzivitásba vonult. Hangsúlyozta, hogy a nemzeti átrendeződés folyamata és a nagyhatalmi igazságteremtés két különböző dolog.

A szlovák politikusok az önrendelkezés és a kiválás megteremtésében a csehekre és a cseh emigrációra hagyatkoztak. A Turócszentmártonban gyülekező megrettent elitcsoportok félénk politikusai csak nehezen szánták rá magukat a nyílt fellépésre. A kiválás a történeti Magyarország számára fájdalmas folyamat volt, nemkevésbé a szlovákoknak a csehszlovák államalapításra való hagyatkozás. A történelem bebizonyította, hogy erre a rossz lépésre szükség volt.

Katus László, a Janus Pannonius Tudományegyetem tanára a „Délszlávok és a történelmi Magyarország felbomlása” című előadásában a délszláv népek nemzeti mozgalmainak törekvéseit ismertette. Kiemelte, hogy Magyarország egyedül a horvátok önrendelkezési jogát ismer-te el. Ezután a délszláv kérdés megoldására kialakult koncepciókat elemezte: a Monarchia átszervezése trializmus alapján; a jugoszlavizmus mint a délszlávok közös állama és végül a nagy-szerb koncepció.

A szünet után *Tóth István*, a Teleki Alapítvány tudományos munkatársa „A ruszin autonóm törekvések és Trianon” című előadása következett. A 447 000 fős ruszin népesség társadalmi tagozódása, és elhelyezkedésének ismertetése után a ruszin öntudatra ébredés folyamatát elemezte.

Kiemelte, hogy a ruszinság hamis nyomon indult el, amikor a pánszlávizmus eszméjéhez csatlakozott, mely a kiegyezés után már talaját veszítette. Propagandájuk is mérsékelt volt. Mivel a római katolikus vallás elutasító magatartást tanúsított problémáik iránt, áttértek az ortodox görögkeleti vallásra.

Hangsúlyozta, hogy a ruszin kérdés nem politikai, hanem gazdasági – nyomor – kérdés

volt. 150 000-en vándoroltak ki az USA-ba, ahol megismerkedhettek a többi nemzetiségi mozgalmakkal.

A cseh propaganda is bizonytalanul működött, mert Kárpátalját is Oroszország érdekszférájának tekintették, bár számoltak vele. Magyarország számára szűk volt a mozgástér. A Károlyi-kormány elfogadta a térség autonómiáját, de ezek a rendelkezések – az ismert okok következtében – már nem érvényesülhettek.

Sonnevend Péter, a Janus Pannonius Tudományegyetem könyvtárának főigazgatója „A magyarországi németiség jövőképe a Monarchia utolsó évtizedeiben” című előadásában a németiség létszámának alakulását vizsgálta a statisztika tükrében. Kiemelte, hogy a német nyelvű zsidóságnál nyelvváltozás ment végbe, azaz a zsidók egy része német helyett magyarnak vallotta magát. Elemezte a németiség helyzetét, amely nemzetiségi szempontból kedvezőtlen volt. Magyar és német nemzeti politikusok, újságírók, írók beszédeiből, parlamenti beszédekből és országgyűlési naplókból vett szemelvényekkel támasztotta alá mondanivalóját.

Az október 27-i délelőtti – harmadik – ülésen *Ormos Mária*, a Janus Pannonius Tudományegyetem tanszékvezető egyetemi tanára elnökölt.

Első előadó *Szarka László*, az MTA Történettudományi Intézetének munkatársa „A kisebbségvédelmi szerződések és a határontúli magyar közösségek” című előadása hangzott el. Hangsúlyozta, hogy a magyar jegyzékek azért módosítottak valamit a békefeltételeken, és e szerződések megkötése nemzetközi garanciákat jelentett. Az elszakított magyarságnak a kialakult helyzetet a – Közép-Európai valóságot – tudomásul kell vennie, és az önszerveződésnél a kisebbségvédelmi szerződések jelentik az alapot. Ez minden kisebbségi sorba került népre vonatkozik, hiszen tíz ország kötött ilyen szerződést, bár azt Románia nem vette figyelembe.

Elemezte a magyar béke delegáció ilyen irányú munkásságát, a népszavazás kérdésének felvetését. Ezután arra kereste a választ, hogy mit jelentettek a magyarság és az ország számára a kisebbségvédelmi szerződések. A magyar panaszok sokszor komoly hatást váltottak ki a Népszövetségből és az érintett országoknál, ösztönzést jelentettek a nyitott, érdemi politikához a magyar kisebbség számára. A magyar politikusok szerint szükséges rossz volt, átmeneti megoldás a területi revízió felé.

Vígh Károly „A masaryki Csehszlovákia és a magyarság helyzete” című előadásában a sta-

tisztikai adatokra támaszkodva jellemezte a magyarság körülményeit. Ez után a magyarság önszerveződési folyamatát elemezte politikai, szellemi és sport-területen.

G. Kovács László „A korabeli szlovák szellemi élet és Trianon” című előadásában kiemelte, hogy a szlovák történetírásban Trianon nem kap olyan fontos, kiemelt szerepet, mint a magyarban. A szlovák kortársak szerint Trianon történelmi igazságtétel, a száz éves elnyomás alól való felszabadulás, a közelgő „nemzethalál” elhárításának eszköze. Trianonnak tartós, igazságos békét kell teremtenie. A szlovák szellemi életben állandóan jelen van a nemzethalál víziója, amit Trianon akadályozott meg, ugyanakkor Magyarország mint békebontó, mint háborús veszélyforrás jelenik meg, mely Trianon, az ideális és végleges béke ellen tört.

Az új állam megteremtésével elkezdődött a „visszaszlovákosítás”. Összességében a szlovák szellemi élet nyert, de újfajta vizály – a cseh és a szlovák konfliktus – magvait vetették el. Megkezdődött a cseh szellemi és közigazgatási behatolás és szembe került a szlovák provinciális és nacionalista szellemmel.

A szünet után *Kocsis Károly*, az MTA Földrajztudományi Kutatóintézetének munkatársa „Jugoszlávia etnikai térszerkezetének problémái Trianon után (a két világháború között)” című előadásában földrajzi vizsgálati módszerekkel elemezte az új állam etnikai szerkezetét és annak változását. Kiemelte, hogy a szerbek nagy árat fizettek a területgyarapodásukért. Az etnikai feszültségek politikai megoldására kísérletet sem tettek.

Ismertette azokat a módszereket (közigazgatás átszervezése stb.) amelyekkel a szerb vezetés a politikai stabilitás megőrzésére, az etnikai, vallási viszonyok széttröszölésére, megváltoztatására tett kísérleteket. A földreform, a kolonizációs politika nem tudta átformálni az új állam etnikai képet, csak a városok szerbesítése történt meg.

Diószegi László, a Teleki Alapítvány munkatársa „Az erdélyi magyarság a két világháború között” című előadásában a nemzetiségi viszonyok elemzésén túl bemutatta azokat a politikai lépéseket, amelyeket a román állam tett a magyar etnikum megtörésére. Elemezte a magyarság jogi helyzetét, az abban beállt változásokat a román jogrendszer szempontjából.

Kiemelte az oktatástípus fontosságát. Rámutatott, hogy az egyházak vagyoni helyzetének – adminisztratív úton való – megrendítése következtében tömegével zárták be az egyházi iskolákat, az állami magyar nyelvű oktatást vissza-

szorították, az oktatás költségeit a magyar közösségre hárították. Ez azt eredményezte, hogy a magyar politikai szerveződésnek kellett vállalnia az oktatásügyet.

Hangsúlyozta az előadó, hogy a romániai magyarság története a jogfosztottság és a jogsérelem szomorú története. A két világháború között azonban összehasonlíthatatlanul jobb volt a magyarság helyzete, mint utána; Romániának hatalmi ambíciói miatt nem volt mindegy, hogyan ítélik meg az országot, másrészt nem tudta a magyar etnikum tulajdonviszonyait megváltoztatni. A magyarság következőképpen tulajdonait arra használta fel, hogy kiépítse a kisebbségi lét szervezeti kereteit és fenntartsa a magyar nyelvű oktatást.

Tilkorszky Lóránt, a Janus Pannonius Tudományegyetem tanára „Nemzetiségpolitikai gondolkodás Magyarországon Trianon után” című előadásában a magyar politikai gondolkodás két síkját emelte ki.

Részletezte a hazai németiség és az anyaország kapcsolatát, hangsúlyozta, hogy a németiség mozgalma politikai és gazdasági téren igényelte és igénybe vette Németország segítségét.

Németország sajtókampányok révén az utódállamok németiségét is megnyerte a német népi nemzet fogadalmának, és kiépítette ennek szervezeti kereteit is. A nagynémet népközönségi gondolatok propagálása azonban összeütközésbe került a magyarsággal való együttéléssel.

A német politika nem fogadta el a magyar javaslatokat és nem mondott le az asszimilációs törekvéseiről. Ez többek között kiváltotta az erőszakolt névmagyarosítási kampányt. A megnagyobbodott ország vezetői politikai engedményeket tettek a német kisebbségeknek, így azok kivételes helyzetbe kerültek. A háború után a németiség létszáma a ki- és áttelepítések következtében felére csökkent, politikai szerepe megszűnt.

Mind a három túlészak után termékeny vitát folytattak a hozzászólók. A konferencia zárószavát *Ormos Mária* mondta el, aki megköszönte az értékes előadásokat, a vitában való részvételt és kifejezte reményét a jövő évi folytatást illetően.

FELHÍVÁS

**A Magyar Hadtörténészek Nemzeti Bizottsága közli, hogy
az Olasz Hadtörténelmi Bizottság
1996. szeptember 16–18. között
Velencében**

**A MEDITERRÁN TÉRSÉG A TENGERI HATALOM ELEMÉKÉNT
címmel,**

az ókori Rómától napjainkig terjedő tematikával

**NEMZETKÖZI
HADITENGERÉSZETTÖRTÉNETI KONFERENCIÁT
rendez.**

**Bővebb tájékoztatással és jelentkezési lapokkal
a Hadtörténelmi Intézet és Múzeum épületében
(1014 Budapest, Kapisztán tér 2–4.)
a Hadtudományi Könyvtárban
dr. Veszprémy László ügyvezető titkár úr szolgál.**

TARTALOM

TANULMÁNYOK

BOROSY ANDRÁS	A keresztes háborúk és Magyarország, I. rész - - - - -	3
CSIKÁNY TAMÁS	Temesvár ostroma 1849-ben - - - - -	44
SZÁNTÓ MIHÁLY	A 2. magyar hadsereg IV. hadtestének tevékenysége az 1943 januári szovjet támadás után - - - - -	91

MŰHELY

BENCZE LÁSZLÓ	Adalbert Babenberg: Limanova, das III. Energiegesetz und die Sozialkörper-Familie Mitteleuropa. Der Bessere Weg című kötetéhez - - - - -	149
---------------	--	-----

VISSZAEMLEKEZÉSEK

G.-PAYER ENDRE	A „Hunyadi” hadosztályok története, 1944–1945 - - - - -	152
----------------	---	-----

SZEMLE

SHAI HAR-EL	Struggle for Domination in the Middle East. The Ottoman – Mamluk War, 1485–1491 (<i>Szegzárdy-Csengery Klára</i>) - - - -	228
ANDRÉ CORVISIER	Les Hussards et la France (<i>Ságvári György</i>) - - - - -	229
H. SZABÓ LAJOS	Pápa és környéke, 1848–1849 (<i>Hermann Róbert</i>) - - - - -	233
SREČKO M. DŽAJA	Bosnien-Herzegowina in der österreichisch-ungarischen Epoche (1878–1918) (<i>Pollmann Ferenc</i>) - - - - -	236
MANFRIED RAUCHENSTEINER	1945. Entscheidung für Österreich (<i>Zachar József</i>) - - - - -	237
R. J. CRAMPTON	Eastern Europe in the 20th Century (<i>Ujházy László</i>) - - - - -	238

KRÓNIKA

PARÁDI JÓZSEF	Háborúból diktatúrába. VII. Magyar Rendvédelemtörténeti Tudományos Konferencia, Budapest, 1995. október 24–27. -	240
SUBA JÁNOS	Trianon-konferencia, Pécs, 1995. október 27–28. - - - - -	242

CONTENTS

STUDIES

ANDRÁS BOROSY	The Crusades and the Hungarian Kingdom. Part I. - - - - -	3
TAMÁS CSIKÁNY	The Siege of Fort Temesvár in 1849 - - - - -	44
MIHÁLY SZÁNTÓ	The Operations of the 4th Corps of the Hungarian 2nd Army after the Soviet Offensive in January 1943 - - - - -	91

WORKSHOP

LÁSZLÓ BENCZE	Adalbert Babenberg: Limanova, das III. Enberggesetz und die Sozialkörper-Familie Mitteleuropa. Der Bessere Weg. Some Reflections - - - - -	149
---------------	--	-----

MEMOIRES

ENDRE G.-PAYER	The History of the „Hunyadi” Divisions, 1944–1945 - - - - -	152
----------------	---	-----

REVIEW

SHAI HAR-EL	Struggle for Domination in the Middle East. The Ottoman- Mamluk War, 1485–1491. (<i>Klára Szegzárdy–Csengery</i>) - - -	228
ANDRÉ CORVISIER	Les Hussards et la France (<i>György Ságvári</i>) - - - - -	229
LAJOS H. SZABÓ	Pápa and its surroundings in 1848–1849. (<i>Róbert Hermann</i>) -	233
SREČKO M. DŽAJA	Bosnien-Herzegowina in der österreichisch-ungarischen Epoche (1878–1918) (<i>Ferenc Pollmann</i>) - - - - -	236
MANFRIED RAUCHENSTEINER	1945. Entscheidung für Österreich (<i>József Zachar</i>) - - - - -	237
R. J. CRAMPTON	Eastern Europe in the 20th Century (<i>László Ujházy</i>) - - - -	238

CHRONIC

JÓZSEF PARÁDI	From War to Dictature. 7th National Conference on the History of the Defence of Country Order. Budapest, 24–27 October 1995 - - - - -	240
JÁNOS SUBA	Conference on Trianon. Pécs, 27–28 October 1995 - - - - -	242

TABLE DES MATIÈRES

ÉTUDES

ANDRÁS BOROSY	Les croisades et la Hongrie I. - - - - -	3
TAMÁS CSIKÁNY	Le siège de Temesvár en 1849 - - - - -	44
SZÁNTÓ MIHÁLY	L'activité du IVe corps d'armée de la 2ème armée hongroise après l'attaque soviétique du janvier 1943 - - - - -	91

ATELIER

LÁSZLÓ BENCZE	Au volume d'Adalbert Babenberg, intitulé <i>Limanowa, das III. Energiesetz und die Sozialkörper-Familie Mitteleuropa. Der Bessere Weg.</i> - - - - -	149
---------------	--	-----

RESSOUVENIRS

ENDRE G.-PAYER	L'histoire des divisions „Hunyadi”, 1944–1945 - - - - -	152
----------------	---	-----

REVUE

SHAI HAR-EL	Struggle for Domination in the Middle East. The Ottoman-Mamluk War, 485–1491. (<i>Klára Szegzárdy-Csengery</i>) - - - - -	228
ANDRÉ CORVISIER	Les Hussards et la France (<i>György Ságvári</i>) - - - - -	229
LAJOS H. SZABÓ	Pápa et ses environs, 1848–1849 (<i>Róbert Hermann</i>) - - - - -	233
SREČKO M. DŽAJA	Bosnien-Herzegowina in der österreich-ungarischen Epoche (1878–1918) (<i>Ferenc Pollmann</i>) - - - - -	236
MANFRIED RAUCHENSTEINER	1945. Entscheidung für Österreich (<i>József Zachar</i>) - - - - -	237
R. J. CRAMPTON	Eastern Europe in the 20th Century (<i>László Ujházy</i>) - - - - -	238

CHRONIQUE

JÓZSEF PARÁDI	De la guerre à la dictature. La VIIe Conférence Scientifique Hongroise de l'Historie de Protection d'Ordre. Budapest, du 24 au 27 octobre 1995 - - - - -	240
JÁNOS SUBA	Conférence de Trianon, Pécs, du 27 au 28 octobre 1995 - - - - -	242

INHALT

AUFsätze	
ANDRÁS BOROSY	Die Kreuzzüge und Ungarn. Teil I. - - - - - 3
TAMÁS CSIKÁNY	Die Belagerung von Temeschwar im Jahr 1849 - - - - - 44
MIHÁLY SZÁNTÓ	Die Aktivität des IV. Armeekorps der Zweiten Ungarischen Armee nach dem sowjetischen Angriff im Januar 1943 - - - - 91
WERKSTATT	
LÁSZLÓ BENCZE	Zum Band von Adalbert Babenberg: Limanova, das III. Energiegesetz und die Sozialkörper-Familie Mitteleuropa. Der Bessere Weg. - - - - - 149
ERINNERUNGEN	
ENDRE G.-PAYER	Die Geschichte der Hunyadi-Divisionen, 1944–1945 - - - - 152
RUNDSCHAU	
SHAI HAR-EL	Struggle for Domination in the Middle East. The Ottoman- Mamluk War, 1485–1491. (<i>Klára Szegzárdy-Csengery</i>) - - - 228
ANDRÉ CORVISIER	Les Hussards et la France (<i>György Ságvári</i>) - - - - - 229
LAJOS H. SZABÓ	Pápa und seine Umgebung, 1848–1849 (<i>Róbert Hermann</i>) - - 233
SKEČKO M. DŽAJA	Bosnien-Herzegowina in der österreichisch-ungarischen Epoche (1878–1918) (<i>Ferenc Pollmann</i>) - - - - - 236
MANFRIED RAUCHENSTEINER	1945. Entscheidung für Österreich. (<i>József Zachar</i>) - - - - 237
R. J. CRAMPTON	Eastern Europe in the 20th Century. (<i>László Ujházy</i>) - - - - 238
CHRONIK	
JÓZSEF PARÁDI	Vom Krieg zur Diktatur. Die VII. wissenschaftliche Konferenz für ungarische Polizeigeschichte. Budapest 24–27. Oktober 1995. - - - - - 240
JÁNOS SUBA	Trianon-Konferenz. Pécs 27–28. Oktober 1995 - - - - - 242

СОДЕРЖАНИЕ

СТАТЬИ

АНДРАШ БОРОШИ	Крестовые походы и Венгрия. Часть I. - - - - -	3
ТАМАШ ЧИКАНЬ	Осада крепости Темешвар в 1849 году - - - - -	44
МИХАЙ САНТО	Действия IV-го корпуса 2-й венгерской Армии после наступления Советской Армии в январе 1943 года - - - -	91

МАСТЕРСКАЯ

ЛАСЛО БЕНЦЕ	К книге: Adalbert Babenberg: Limanova, das III. Energiesetz und die Sozialkörper-Familie Mitteleuropa. Der Bessere Weg. -	149
-------------	---	-----

МЕМУАРЫ

ЭНДРЕ Г. ПАЙЕР	История дивизий „Хуньади“, 1944-1945 гг. - - - - -	152
----------------	--	-----

ОБЗОР

SHAI HAR-EL	Struggle for Domination in the Middle East. The Ottoman-Mamluk War. 1485-1491. (<i>Клара Сегзарди-Ченгеру</i>)	228
ANDRÉ CORVISIER	Les Hussards et la France (<i>Дьёрдь Шагвари</i>) - - - - -	229
ЛАЙОШ Х. САВО	Папа и его окружение, 1848-1849 гг. (<i>Роберт Херманн</i>) - - - - -	233
SREČKO M. DŽAJA	Bosnien-Herzegowina in der österreichisch-ungarischen Epoche. (<i>1878-1918 гг.</i>) (<i>Ференц Польманн</i>) - - -	236
МАНФРИЕД РАУХЕНШТЕЙНЕР	1945. Entscheidung für Österreich. (<i>Йожеф Захар</i>) - - -	237
R. J. CRAMPTON	Eastern Europe in the 20th century (<i>Ласло Уйхазу</i>) - -	238

ХРОНИКА

ЙОЖЕФ ПАРАДИ	Из войны в диктатуру. VII-я Всевенгерская Научная Конференция по истории защиты внутреннего порядка, Будапешт, 24-27 октября 1995 года. - - - - -	240
ЯНОШ ШУБА	Конференция о Трианоне, Печь, 27-28 октября 1995 года. -	242

ALAPÍTVÁNY A MAGYAR HADI TÖRTÉNETÍRÁS TÁMOGATÁSÁRA

Osztovics Levente műfordító, irodalomtörténész, az Európa Könyvkiadó igazgatója, dr. Rázsó Gyula hadtörténész, a Hadtörténeti Intézet és Múzeum nyugalmazott főigazgatója és dr. Szakály Sándor hadtörténész, a Hadtörténeti Intézet és Múzeum munkatársa alapítványt hoztak létre a magyar hadi történetírás támogatására.

Az alapítvány elsődleges célja, hogy támogassa a magyar hadtörténeti, politika- és társadalomtörténeti kutatásokat, a kutatások eredményeinek közzétételét, különös tekintettel az 1867-től napjainkig tartó történeti korszak eseményeinek feltárására. Segíteni kívánja a magyar hadtörténészek bekapcsolódását a nemzetközi kutatómunkába, a nemzetközi tudományos életbe, elősegítve a fiatalabb hadtörténész nemzedék külföldi kutatási és publikációs gondjainak megoldását. Ennek érdekében támogatást kíván nyújtani

1. tudományos eredményeket közreadó kiadványok belföldi megjelentetéséhez,
2. belföldi konferenciákon való részvételhez,
3. magyarországi kutatómunkához,
4. külföldi kutatómunkához,
5. nemzetközi konferenciákon való részvételhez,
6. külföldi publikációs lehetőségek feltételeinek megteremtéséhez.

A fentiekén kívül az alapítvány évente egy-egy arra érdemes hadtörténészt munkásságáért jutalomban részesít.

Az alapítvány kezelője, döntéseinek meghozója az elnökből, a titkárból és tizenegy tagból álló kuratórium. A kuratórium elnöke Perjés Géza hadtörténész, titkára dr. Veszprémy László, a Hadtudományi Könyvtár igazgatója. A kuratórium tagjai: Antal László műfordító, az Európa Könyvkiadó nyugalmazott irodalmi vezetője, dr. Dombbrády Lóránd hadtörténész, a Hadtörténeti Intézet nyugalmazott igazgatója, Fodor Lajos vezérőrnagy, dr. Hermann Róbert hadtörténész, a Hadtörténeti Intézet tudományos főmunkatársa, dr. Kószó Péter orvos, Méhes Gábor banktisztviselő, Perjés Gábor, dr. Romsics Ignác történész, egyetemi docens, dr. Sáringer László főkonzul, dr. Szakály Ferenc történész, az MTA Történettudományi Intézet osztályvezetője, dr. Vargyai Gyula történész, egyetemi tanár, a Hadtörténeti Intézet és Múzeum főtanácsadója.

Az alapítvány javára a következő bankszámlára juttathatók adományok: OTP Bank, I. ker., Alagút u. 3. Forint csekk számla: 11701004–20171993, devizaszámla: B–82191. Támogatások az adományozók által meghatározott célra is adhatók.

Az alapítványról részletes felvilágosítással szolgál: dr. Veszprémy László, az alapítvány titkára. Címe: Hadtörténeti Intézet és Múzeum, H–1250 Budapest, Pf. 7. Telefon: (00-36-1) 15-69-522, (00-36-1) 15-69-970.

Ára: 100,- Ft

Szerzőink figyelmét felhívjuk az alábbiakra:

1. A szerkesztőség csak olyan kéziratokat fogad el, amelyek megfelelnek az „első közlés” kívánalmainak.
2. A kéziratot három példányban kérjük a szerkesztőséghez eljuttatni, mellékelve – új szerző esetében – külön lapon a szerző nevét, lakcímét, esetleg telefonszámát, munkahelyét, beosztását és tudományos fokozatát.
3. Végleges szövegű kéziratokat kérünk, mert a korrektúrában változtatásokra (kiegészítésekre) már nincsen lehetőség.
4. A szerkesztőség optimális terjedelműnek az 1,5–2,5 íves kéziratot tekinti – a jegyzetapparátussal együtt. 3 ívet meghaladó tanulmányt technikai okok miatt nehezen tudunk közölni. (Egy ív: 32 géppel írt oldal, oldalanként 25 sorral, soronként 50 leütéssel.)
5. A kéziratok jobb kezelhetősége érdekében kérjük, hogy a másolatokat is az első példánnyal azonos – nem másoló – papírra gépeljék, normál, nem gyöngybetűs írógéppel. Az esetleges javításokat a második és harmadik példányra is kérjük rávezetni.
6. A kiemeléseket a szerző egyszer húzza alá, a kézirat lapjait folyamatosan és arab számokkal számozza, a jegyzeteket a kézirat végére helyezze, külön lapszámozással.
7. Az idegen nyelvű forrásokból az idézeteket általában magyarra fordítva kérjük, s csak olyan kivételes esetekben az eredeti nyelven is, amikor értelmezésük problematikus lehet.
8. A jegyzetapparátusban a jegyzetszámozás folyamatosan és arab számokkal történjék. A hivatkozott mű szerzőjének nevét egyszerű aláhúzással emelje ki a kézirat szerzője és pontosan tüntesse fel a levéltári, kéziratári és bibliográfiai adatokat.
9. Folyóiratunk az évszázadokat római számokkal jelöli. (Az idézetek, tanulmány- és könyvcímek kivételével.)
10. Recenziók esetében a cím mellett szükségesek a pontos bibliográfiai adatok és idegen nyelvű kiadványok esetén a cím magyar fordítása is. A recenziók terjedelme az öt kéziratoldalt lehetőleg ne haladja meg.
11. Nyomdatechnikai és terjedelmi okokból csak minimális illusztrációs anyagot fogadunk el. A szerző a számozott és címmel ellátott ábrákat, táblázatokat csatolja a kéziratához, feltüntetve minden ábra és táblázat hátulján a nevét és a kézirat címét, a kéziratban pedig a táblázatok és az ábrák helyét.